

Examenul național de bacalaureat 2026
Proba E. b)

Limba și literatura croată maternă

Varianta 3

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

SUBIECTUL I

(45 de puncte)

Pažljivo pročitaj sljedeći ulomak:

Pô sata zatim ogledavala je u kuhinji gospođa Valpurga zadovoljno prilično oglodano pileće stegno, a onda stala pospremati posuđe, dočim je Lucija brižno pokrivena drijemala na kanapetu kao svagda iza navale vrućice koja bi je gdje kada do mrtvila umorila.

Već je bila i deseta ura noći, a Lucija se nije jošte budila. Mati je uto pošla dva puta da priloži u peć, svaki se put vratila u sobu tiho na prstima i prisluškivala ne budi li se možda Lucija. Ona je morala biti pripravna da joj smjesti udovolji kakvoj željici, jer je o tom ovisio gdje kada sav noćni mir njezin i Lucijin.

Nije ni gospođa Valpurga posve zdrava. Ona trpi već poodavno na srcu, svaka joj uzrujanost izazove bolest, srce joj stane tući do nesnošljivosti, a gdje kada u takovom stanju muči je osjećaj kao da će se ugušiti. I večeras je najednom napala ta nemila bolest, ali se ona čuva te ne bi ni zastenjale, da ne probudi Luciju. Jer Lucija bi stala tvrditi da je ona napadaju bolesti kriva, i onda bi pala u beskrajni plač i zdvajanje.

Zasjenivši svjetlo na rošiću visoke brončane svjetiljke, spustila se gospođa Valpurga lagano u Lucijin naslonjač, a ruke joj s pletivom vunene čarape pale u krilo. Malo zatim spustila joj se postrance i glava, i ona je, uspavana u toj tišini paklenom svirkom bure, tako zadrijemala. U mraku što se iza zasjenjenog a ionako slabog svjetla uljene svjetiljke složio po sobici, razabirali su se obrisi predmeta kao silhuate, a čulo se kratko, nepravilno disanje gospođe Valpurga, fini svirajući glasovi u Lucijinim prsima, sporo i muklo kucanje ure s kukavičom podsjećajući na nemoćnu starost, i ustrajno kopkanje miša pod natrulim podom.

Ta tišina, to spavanje moglo je potrajati po sata. Tad najednom krikne gospođa Valpurga, digne prestrašeno glavu i uhvati se rukom za srce. I Lucija se na taj krik trgla iz sna, ispravila se na kanapetu i naslonila gornje tijelo na lakat.

- Što vam je, majko? - upita ona.

Gospođa je Valpurga gledala još uvijek prestrašenim očima oko sebe, no na upit Lucijin brzo se snašla. Ona se nasmiješi kćeri:

- Bože moj, eto došao mi u san pokojni biskup Čolić... A kako neugodno! Snivala sam da su ga napali nožem Daničići i moji Domazetovići... Sad ja o tome snivam, a kad je to bilo!... A gle, tebe sam prestrašila i probudila?

- Ja sam se baš bila stala buditi, a uto ste kriknuli, i stresla sam se...

- Sirotice! - Gospođa Valpurga pođe k svjetiljci, odstrani zavjesu i pogleda o nešta jačem svjetlu Luciji u lice.

- Nijesi već ništa crvena... Glava ti nije nimalo vruća... a eto ni ruke... Da pođeš u krevet?

- Neću, majko, eto spavala sam više od dvije ure pa bih se sad samo mučila u krevetu besanicom.

Vjenceslav Novak – *Posljednji Stipančići*

A. Na temelju podataka iz gornjeg književnog teksta odgovorite, na ispitnom listu, na slijedeća pitanja:

- | | |
|--|-----------------|
| 1. Izdvojite iz teksta kakav je bio ambijent u sobi. | 6 bodova |
| 2. Pronađite u tekstu kakva je bila gospođa Valpurga. | 5 bodova |
| 3. Izdvojite iz teksta kakva je bila Lucija. | 6 bodova |
| 4. Pronađite u tekstu što su uradile gospođa Valpurga i Lucija nakon što je gospođa Valpurga vrisnula. | 4 boda |
| 5. Razvrstajte književno djelo u odgovarajuću književnu vrstu i književno razdoblje. | 2 boda |
| 6. Objasnite značenje frazema „do mrtvila umorila“. | 2 boda |

B. Sastavite tekst od najviše jedne stranice u kojem biste razmotrili je li „bijela laž“ moralno opravdana ako njome štitimo voljene osobe, polazeći od sopstvenog iskustva, kao i na temelju ideja iznesenih u gornjem tekstu Vjenceslava Novaka.

Pri pisanju teksta imajte na umu slijedeće:

- | | |
|---|------------------|
| 1. držati se teme i iznositi dva argumenta koji bi potkrijepili vaše mišljenje o zadanoj problematici i zaključak koji iz toga proizlazi, | 15 bodova |
| 2. kontinuitet teksta i logičan slijed informacija, | 2 boda |
| 3. podjela teksta na uvod, sadržaj i zaključak, | 1 bod |
| 4. formalno uređivanje teksta. | 2 boda |

SUBIECTUL al II-lea

(15 puncte)

„U suvremenom društvu umjetnost više nije samo odraz estetskih vrijednosti niti puki ukras kulturnog nasljeđa – ona postaje sredstvo kritičkog promišljanja, društvenog angažmana i komunikacije s publikom. Svrha suvremene umjetnosti sve je više usmjerena na postavljanje pitanja, razotkrivanje slojeva stvarnosti, te pokretanje dijaloga o temama koje oblikuju naš svakodnevni život – od politike, identiteta i ekologije do tehnologije, povijesne memorije i društvene nepravde. Umjetnički rad više nije zatvoren unutar okvira galerije; on ulazi u javni prostor, u digitalne platforme i u društvene odnose, pozivajući promatrača na aktivno sudjelovanje.

Suvremena umjetnost više nije ograničena na tradicionalne medije poput slikarstva i kiparstva, već uključuje fotografiju, video, performans, instalacije, nove medije, digitalnu umjetnost i multidisciplinarnu pristupe.

Umjetnici koriste različite materijale i tehnologije kako bi izrazili ideje koje se tiču osobnog identiteta, društvenih i političkih pitanja, ekologije, globalizacije, tehnologije i svakodnevnog života. Jedna od ključnih karakteristika suvremene umjetnosti je kritički odnos prema svijetu, kao i preispitivanje same uloge umjetnosti u društvu. Umjetnost se više ne stvara isključivo radi estetike, već kao sredstvo komunikacije, provokacije, dijaloga i poticanja promišljanja. Često uključuje i publiku kao aktivnog sudionika, brišući granice između umjetnika, djela i gledatelja.“

Izvor: <https://repozitorij.unipu.hr/object/unipu:11118/FILE0>

Napišite na jednoj stranici sastav u kojim ćete izložiti ulogu umjetnosti u suvremenom životu. U pisanju možete se služiti osobnim iskustvom.

- | | |
|--|------------------|
| a. Vanjski oblik sastava | 2 boda |
| b. Unutarnji oblik sastava: sadržaj – 2 boda; kompozicija – 2 boda; jezična sredstva – 4 boda; stil sastava – 3 boda | 11 bodova |
| c. Opći ton djela | 2 boda |

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Napišite esej od 3 - 4 stranica u kojemu ćete predstaviti hrvatsku srednjovjekovnu književnost. Esej će biti strukturiran sa naglaskom na dva naučena djela. U pisanju eseja ćete staviti naglasak na sljedeće zahtjeve:

- trajanje europske srednjovjekovne književnosti i trajanje hrvatske srednjovjekovne književnosti;
- pronalazak triju osobina koja pripadaju hrvatskoj srednjovjekovnoj književnosti za svako naučeno djelo;
- kratak sadržaj svakog naučenog djela;
- uspoređivanje naučenih djela po temi koju obrađuju;
- uspoređivanje stila.

- | | |
|--|------------------|
| a. Sadržaj eseja | 24 bodova |
| b. Formalna struktura eseja (podjela na uvod, sadržaj i zaključak – 1 bod, kontinuitet i logičan slijed informacija – 2 boda, respektiranje pravopisnih norma jezika – 2 boda, izgled i čitljivost teksta – 1 bod) | 6 bodova |